

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)
16. prosince 2004*

Ve věci C-520/03,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana (Španělsko) ze dne 27. listopadu 2003, došlým Soudnímu dvoru dne 15. prosince 2003, v řízení

José Vicente Olaso Valero

proti

Fondo de Garantía Salarial (Fogasa),

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení: P. Jann, předseda senátu, K. Lenaerts, N. Colneric (zpravodajkyně),
K. Schiemann a E. Juhász, soudci,

generální advokát: A. Tizzano,
vedoucí soudní kanceláře: R. Grass,

* Jednač jazyk: španělština.

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za J. V. Olasu Valera T. Alcalá Mellado, abogada,

- za španělskou vládu L. Fraguas Gadea, jako zmocněnkyní,

- za Komisi Evropských společenství G. Rozetem a L. Lozano Palacios, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu směrnice Rady 80/987/EHS ze dne 20. října 1980 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se ochrany zaměstnanců v případě platební neschopnosti zaměstnavatele (Úř. věst. L 283, s. 23; Zvl. vyd. 05/01, s. 217).

- 2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi J. V. Olasem Valerem a Fondo de Garantía Salarial (Záruční mzdový fond, dále jen „Fogasa“), jehož předmětem je odmítnutí Fogasa vyplatit J. V. Olasu Valerovi, na základě své subsidiární odpovědnosti, náhradu škody za neplatnou výpověď, kterou dostal, přičemž zaplacení tohoto odškodnění bylo dohodnuto mezi tímto zaměstnancem a jeho zaměstnavatelem ve formě smíru.

Právní rámec

Právní úprava Společenství

- 3 Článek 1 odst. 1 směrnice 80/987 stanoví, že „tato směrnice se vztahuje na pohledávky zaměstnanců vyplývající z pracovních smluv nebo pracovních poměrů vůči zaměstnavatelům, kteří se nacházejí v platební neschopnosti ve smyslu čl. 2 odst. 1“.
- 4 Článek 2 odst. 2 této směrnice upřesňuje, že tato směrnice se nedotýká vnitrostátního práva, pokud jde o definice výrazů „zaměstnanec“, „zaměstnavatel“, „odměna“, „nabytá práva“ a „nabývaná práva“.
- 5 Článek 3 odst. 1 též směrnice stanoví:

„Členské státy přijmou opatření nezbytná k tomu, aby záruční instituce zajišťovaly, s výhradou článku 4, úhradu nesplacených pohledávek zaměstnanců, které vyplývají

z pracovních smluv nebo z pracovních poměrů a týkají se odměny za období před určeným dnem.“

6 Podle článku 4 směrnice 80/987 mohou členské státy omezit povinnost záručních institucí uvedených v článku 3 této směrnice uhradit pohledávky tím, že ji omezí na úhradu odměny týkající se určité doby, nebo tím, že stanoví horní hranice.

7 Článek 9 této směrnice stanoví, že tato směrnice „se nedotýká možnosti členských států uplatňovat nebo přijímat právní a správní předpisy, které jsou pro zaměstnance příznivější“.

8 V souladu s čl. 10 písm. a) téže směrnice, se tato směrnice „nedotýká možnosti členských států [...] přijmout nezbytná opatření, aby se zabránilo zneužívání“.

9 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/74/ES ze dne 23. září 2002, kterou se mění směrnice 80/987 (Úř. věst. L 270, s. 10; Zvl. vyd. 05/04, s. 261) a která vstoupila v platnost poté, co nastaly skutkové okolnosti sporu v původním řízení, nahradila článek 3 této posledně jmenované směrnice následujícím zněním:

„Členské státy přijmou opatření nezbytná k tomu, aby záruční instituce zajišťovaly, s výhradou článku 4, úhradu nesplacených pohledávek zaměstnanců, které vyplývají z pracovních smluv nebo z pracovních poměrů, včetně, pokud tak stanoví vnitrostátní právo, odstupného při skončení pracovního poměru.

Záruční instituce přebírá nesplacené mzdové pohledávky za období přede dnem nebo případně po dni určeném členskými státy.“

Vnitrostátní právní úprava

Královské legislativní nařízení 1/1995

- 10 Článek 26 odst. 1 a 2 královského legislativního nařízení 1/1995 ze dne 24. března 1995 o schválení přepracovaného znění Estatuto de los Trabajadores (zákon o statutu zaměstnanců) (BOE č. 75, ze dne 29. března 1995, s. 9654, dále jen „statut zaměstnanců“), stanoví:

„1. Za mzdu se považují všechny hospodářské výhody, které zaměstnanci obdrží jako peněžité nebo věcné protiplnění za služby, které poskytují z titulu svého pracovního poměru na účet jiné osoby, pokud tyto výhody odměňují skutečnou práci bez ohledu na formu odměny nebo doby odpočinku považované za práci. [...]

2. Z pojmu mzda jsou vyloučeny částky, které zaměstnanec dostane z titulu náhrady výdajů, které mu vzniknou při výkonu jeho profesní činnosti, dávky a náhrady ze sociálního zabezpečení a náhrady škody vyplývající z převedení na jinou práci, přerušování práce nebo z výpovědi.“

- 11 Článek 28 statutu zaměstnanců, ve znění zákona 33/2002 ze dne 5. července 2002 (BOE č. 161, ze dne 6. července 2002, s. 24683), nazvaný „Rovné odměňování nezávisle na pohlaví“, upřesňuje:

„Zaměstnavatel je povinen přímo nebo nepřímo vyplatit stejnou odměnu za výkon práce stejné hodnoty, a to bez ohledu na povahu této odměny, ať se jedná o mzdu nebo jiné plnění, přičemž jakákoliv diskriminace z důvodu pohlaví ohledně prvků nebo podmínek odměny je zakázána.“

- 12 Článek 33 odst. 1 a 2 statutu zaměstnanců, ve znění zákona 60/1997 ze dne 19. prosince 1997 (BOE č. 304, ze dne 20 prosince 1997, s. 37453), stanoví:

„1. Záruční mzdový fond, autonomní instituce spadající pod Ministerstvo práce a sociálního zabezpečení, která je právníckou osobou a má způsobilost k právním úkonům s ohledem na dosažení svých cílů, vyplácí zaměstnancům částky mezd, které jsou jim dluženy z důvodu platební neschopnosti, pozastavení plateb, konkurzu nebo nuceného vyrovnání podnikatelů.

Pro účely předcházejícího pododstavce se za mzdu považuje částka jako taková uznaná v rámci smíru nebo soudním rozhodnutím ve všech případech uvedených v čl. 26 odst. 1, jakož i dodatečná náhrada škody z titulu „salarios de tramitación“, o které případně rozhodl příslušný soud, přičemž Fond nesmí v žádném případě vyplatit, společně nebo odděleně, částku vyšší, než je částka představující součin dvojnásobku mezioborové denní minimální mzdy a počtu dnů, za které nebyla mzda vyplacena, nejvíce však 120 dnů.

2. Záruční mzdový fond vyplatí v případech uvedených v předcházejícím odstavci náhrady, které byly z důvodu výpovědi nebo skončení pracovní smlouvy v souladu s články 50, 51 a 52 písm. c) tohoto zákona přiznány rozsudkem nebo správním rozhodnutím ve prospěch zaměstnanců, v maximální hranici ve výši jednoho ročního platu, přičemž denní mzda, která slouží jako základ pro výpočet, nesmí překročit dvojnásobek mezioborové minimální mzdy.

Částka náhrady je pouze pro účely vyplacení Záručním mzdovým fondem v případě výpovědi nebo skončení pracovní smlouvy v souladu s článkem 50 tohoto zákona vypočtena na základě 25 dní za odpracovaný rok a nesmí překročit horní hranici uvedenou v předcházejícím pododstavci.“

- 13 Podle čl. 33 odst. 4 statutu zaměstnanců Fond převezme závazky uvedené v odstavcích, které předcházejí tomuto ustanovení, po přezkoumání spisu, přičemž ověří jejich opodstatněnost.
- 14 Článek 50 statutu zaměstnanců, který zmiňuje důvody ukončení pracovní smlouvy na žádost zaměstnance, stanoví:

„1. Právoplatné důvody, pro které zaměstnanec může požadovat ukončení pracovního poměru, jsou:

[...]

- c) Jakékoliv jiné závažné nesplnění povinností zaměstnavatele, s výjimkou případu vyšší moci [...].

2. V tomto případě má zaměstnanec právo na náhrady škody, které jsou stanoveny pro neplatnou výpověď.“

15 Článek 56 odst. 1 statutu zaměstnanců zní následovně:

„1. Pokud je výpověď prohlášena za neplatnou, zaměstnavatel si ve lhůtě pěti dnů od oznámení rozsudku může zvolit mezi opětovným zaměstnáním zaměstnance, doprovázeným vyplacením „salarios de tramitación“, jak jsou stanovené v písm. b) tohoto odstavce, a vyplacením následujících částek, které musejí být stanovené rozsudkem:

- a) náhrada škody rovnající se 45 dnům mzdy za odpracovaný rok, přičemž období kratší než rok jsou zúčtována poměrně na měsíčním základě, až do výše 42 měsíčních plateb;
- b) částka rovnající se součtu ušlých mezd ode dne výpovědi až do oznámení rozsudku vyslovujícího neplatnost výpovědi, nebo až do doby, než si zaměstnanec znovu najde zaměstnání, pokud najde toto zaměstnání před vyhlášením rozsudku a pokud zaměstnavatel předloží důkaz o vyplacených částkách za účelem jejich odečtení od „salarios de tramitación“.

Zaměstnavatel musí zachovat účast zaměstnance na sociálním zabezpečení během období, které odpovídá mzdám podle výše uvedeného písm. b).“

Královské nařízení 505/1985 o Fogasa

- 16 Článek 14 královského nařízení 505/1985 ze dne 6. března 1985 o organizaci a fungování Záručního mzdového fondu (BOE č. 92, ze dne 17. dubna 1985, dále jen „královské nařízení 505/85“) stanoví:

„1. Pro účely tohoto královského nařízení jsou za chráněné mzdové pohledávky považovány všechny hospodářské výhody, na které mají zaměstnanci nárok, pokud odměňují:

- a) skutečně vykonanou práci;
- b) doby odpočinku považované za práci;
- c) hospodářské výhody obdržené na základě čl. 56 odst. 1 písm. b) statutu zaměstnanců a čl. 211 posledního odstavce zákona o pracovněprávním řízení.

[...]

2. Za pohledávku náhrady škody se považuje částka přiznaná ve prospěch zaměstnanců rozsudkem, rozhodnutím pracovněprávního orgánu nebo soudním rozhodnutím, které je doplňuje, z důvodu výpovědi nebo ukončení pracovní smlouvy v souladu s články 50 a 51 statutu zaměstnanců.“

- 17 Na základě čl. 28 odst. 3 uvedeného královského nařízení představuje důvod odmítnutí žádostí o plnění mzdové záruky „zjištění zneužití práva nebo obejití zákona a když vyplacení plnění není odůvodněné z důvodu prokázané existence společného zájmu zaměstnanců a zaměstnavatelů vytvořit zdání právního stavu platební neschopnosti za účelem obdržení plnění Záručního mzdového fondu“.

Zákon o pracovněprávním řízení

- 18 Článek 63 královského legislativního nařízení 2/1995 ze dne 7. dubna 1995, o schválení přepracovaného Ley de Procedimiento laboral (zákon o pracovněprávním řízení) (BOE č. 86, ze dne 11. dubna 1995, č. 10695, dále jen „LPL“), ukládá, že před soudním řízením musí proběhnout smírčí řízení před správním orgánem.

- 19 Článek 84 LPL stanoví, že po neúspěchu smírčího řízení před tímto orgánem se musí uskutečnit nové smírčí řízení před příslušným soudním orgánem.

Spor v původním řízení

- 20 Smírem uzavřeným dne 15. prosince 1999 před Juzgado de lo Social n° 16 de Valencia (Španělsko), v rámci řízení o žalobě proti výpovědi, které bylo u tohoto soudu zahájeno J. V. Olasem Valerem, byla uznána neplatnost výpovědi dané J. V. Olasu Valerovi podnikem Valls y Lorente SL (dále jen „Valls“). Za těchto podmínek se tento podnik zavázal vyplatit J. V. Olasu Valerovi „salarios de tramitación“, jakož i náhradu škody za neplatnou výpověď. Tento závazek byl zaměstnancem přijat.
- 21 Protože Valls neprovedl v příslušný den platbu dlužných částek podle uvedeného závazku, vydal Juzgado de lo Social n° 3 de Valencia (Španělsko) dne 10. února 2000 usnesení, kterým schválil výkon tohoto závazku. Usnesením téhož soudce ze dne 21. září 2001 byla prohlášena platební neschopnost Valls. Toto usnesení bylo oznámeno účastníkům řízení a fondu Fogasa.
- 22 José Vincente Olaso Valero tedy požádal fond Fogasa o platbu plnění ze záruky, což mu bylo odmítnuto rozhodnutím této instituce ze dne 30. října 2001. Co se týče náhrady škody za neplatnou výpověď, fond Fogasa uplatnil, že požadované částky z tohoto nároku byly dohodnuty ve smíru, a že tedy nebyly uznané rozsudkem nebo rozhodnutím úřadu práce nebo soudním rozhodnutím, které je doplňuje, v souladu s čl. 14 odst. 2 královského nařízení 505/85.
- 23 Rozsudkem ze dne 20. března 2003 zamítl Juzgado de lo Social n° 16 de Valencia žalobu podanou J. V. Olasem Valerem proti výše uvedenému rozhodnutí fondu Fogasa.

Předběžné otázky

- 24 Ve svém předkládacím rozhodnutí konstatuje Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana, k němuž bylo podáno odvolání proti uvedenému zamítavému rozsudku, že otázka „salarios de tramitación“ již byla vyřešena v rozsudku Soudního dvora ze dne 12. prosince 2002, Rodríguez Caballero (C-442/00, Recueil, s. I-11915).
- 25 Co se týče náhrady škody za neplatnou výpověď, uvedený Tribunal konstatuje, že s ohledem na článek 28 statutu zaměstnanců se zdá, že pojem „odměna“ není ve španělském právu nezbytně omezen na pouhou mzdu, jelikož odměnou může být „mzda“ nebo „jiná plnění“.
- 26 Předkládající soud má zaprvé pochybnosti ohledně použití směrnice 80/987 obecně na náhradu škody vyplacenou zaměstnanci, který dostal neplatnou výpověď, obzvláště s přihlédnutím k bodům 26 a 27 výše uvedeného rozsudku Rodríguez Caballero. Zejména konstatuje, že je to směrnice 2002/74, která zavedla v článku 3 směrnice 80/987 odkaz na „odstupné při skončení pracovního poměru, pokud tak stanoví vnitrostátní právo“. Kromě toho čl. 4 odst. 2 směrnice 80/987 váže platbu odměny na období, která se špatně shodují s ideou náhrady škody. Pokud nemá být podle článku 28 statutu zaměstnanců dán naprosto nový výklad právnímu pojmu odměna v tom smyslu, že zahrnuje náhrady škody za neplatnou výpověď, ze španělského práva vyplývá, že směrnice 80/987 není na tyto náhrady použitelná, když vnitrostátní ustanovení jsou v tomto ohledu pro zaměstnance příznivější než právní úprava Společenství.
- 27 Předkládající soud má zároveň pochybnosti ohledně dodržování obecné zásady rovnosti a nediskriminace, na kterou odkazují body 30, 31, 32 a 33 výše uvedeného rozsudku Rodríguez Caballero. Podle něj, jestliže jsou ustanovení článku 33 statutu

zaměstnanců a ustanovení královského nařízení 505/85 považována za spadající do působnosti práva Společenství, je na základě toho možné stejně jako v případě „salarios de tramitación“ dojít k závěru, že pokud by všichni zaměstnanci, kteří dostali neplatnou výpověď – jak ti, jejichž neplatnost výpovědi byla uznána rozsudkem, tak ti, kteří se dohodli na smíru založeném na předchozím uznání neplatnosti výpovědi – měli právo na náhradu škody v případě, že nejsou znovu zaměstnáni, pak by omezení stanovené čl. 33 odst. 2 statutu zaměstnanců, pokud jde o náhrady škody uznané soudním nebo správním rozhodnutím, nemohlo být objektivně odůvodněno.

- 28 Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana tvrdí, že v souladu s čl. 28 odst. 3 královského nařízení 505/85 fond Fogasa disponuje dostatečnými zárukami k tomu, aby se vyhnul jakémukoliv druhu podvodu. Smír, k němuž došlo podle článku 84 LPL je důkladně prověřen soudním orgánem, který ho musí schválit. To platí o to více v případech, jako je ten v projednávaném sporu, ve kterých záruční instituce sama uznala na jednání před soudním orgánem, že požadovaná částka je správná a v souladu s horními hranicemi a omezeními stanovenými španělským právem.
- 29 Na základě těchto úvah se Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru dvě následující předběžné otázky:

„1) Spadá požadovaná náhrada škody za neplatnou výpověď do působnosti směrnice 80/987 [...], ve znění platném před vydáním směrnice 2002/74?

- 2) Lze z hlediska dodržování zásad rovnosti a nediskriminace mít za to, že právní úprava uvedená v čl. 33 odst. 2 [statutu zaměstnanců] v rozsahu, v němž vyžaduje rozsudek nebo správní rozhodnutí pro vyplacení odpovídajících náhrad škody ze strany fondu Fogasa, není objektivně odůvodněná, a nesmí být proto brána v úvahu?“

K předběžným otázkám

K první otázce

- 30 Rozsah působnosti směrnice 80/987 je definován v článku 1 této směrnice. Ze znění čl. 1 odst. 1 ve spojení s čl. 3 odst. 1 této směrnice vyplývá, že tato se vztahuje pouze na pohledávky zaměstnanců vyplývající z pracovních smluv nebo pracovních poměrů vůči zaměstnavatelům, pokud se tyto pohledávky vztahují na odměnu ve smyslu uvedeného čl. 3 odst. 1 (viz výše uvedený rozsudek Rodríguez Caballero, bod 26).
- 31 Podle čl. 2 odst. 2 směrnice 80/987 je to vnitrostátní právo, kterému přísluší upřesnit pojem „odměna“ a vymezit jeho obsah (výše uvedený rozsudek Rodríguez Caballero, bod 27). V projednávaném případě tato směrnice tedy odkazuje na španělské právo.
- 32 Skutečnost, že směrnice 80/987, který se i přesto, že zachovává vázanost na tuto období, výslovně odvolává na odstupné při skončení pracovního poměru.

- 33 Je tedy na místě odpovědět na první otázku tak, že vnitrostátnímu soudci přísluší, aby určil, zda pojem „odměna“, tak jak ho vymezuje vnitrostátní právo, zahrnuje náhradu škody za neplatnou výpověď. Pokud tomu tak je, pak se na tuto náhradu škody vztahuje směrnice 80/987 ve znění platném před vydáním směrnice 2002/74.

K druhé otázce

- 34 Možnost přiznaná vnitrostátnímu právu upřesnit plnění, kterým je povinna záruční instituce, je podřízena respektování základních práv, mezi které patří zejména obecná zásada rovnosti a nediskriminace. Tato zásada vyžaduje, aby se srovnatelnými situacemi nebylo zacházeno rozdílně, pokud toto rozdílné zacházení není objektivně odůvodněno (výše uvedený rozsudek Rodríguez Caballero, body 29 až 32).
- 35 Zaměstnanci, kteří dostali neplatnou výpověď, se nacházejí ve srovnatelné situaci v tom ohledu, že mají právo na náhradu škody v případě, že nebyli znovu zaměstnáni.
- 36 Rozdílné zacházení, které vyhrazuje španělská právní úprava pro tyto zaměstnance v rozsahu, v němž pohledávky týkající se náhrad škody za neplatnou výpověď jsou převzaty fondem Fogasa, jen pokud jsou uznány rozsudkem nebo administrativním

rozhodnutím, může být tedy přípuštěno jen za předpokladu objektivního odůvodnění takového rozdílného zacházení (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Rodríguez Caballero, bod 34).

37 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že spis neobsahuje žádné další skutečnosti v porovnání s těmi, které už měl Soudní dvůr příležitost přezkoumat v bodech 36 až 38 výše uvedeného rozsudku Rodríguez Caballero. Z toho vyplývá, že nebyl podán žádný přesvědčivý argument pro odůvodnění rozdílného zacházení mezi pohledávkami odpovídajícími náhradám škody pro neplatnou výpověď, které byly uznané rozsudkem nebo správním rozhodnutím a pohledávkami ohledně náhrad škody pro neplatnou výpověď, které byly uznány v řízení o smíru.

38 S ohledem na výše uvedené úvahy je namíste odpovědět na druhou otázku tak, že když podle dotyčné vnitrostátní právní úpravy pohledávky, které odpovídají náhradám škody za neplatnou výpověď, uznané rozsudkem nebo správním rozhodnutím, spadají pod pojem „odměna“, stejné pohledávky uznané v řízení o smíru takovém, jaké je předmětem projednávaného případu, musejí být považovány za pohledávky zaměstnanců vyplývající z pracovních smluv nebo pracovních poměrů a týkající se odměny ve smyslu směrnice 80/987. Vnitrostátní soudce nesmí přihlídnout k vnitrostátní právní úpravě, která při porušení zásady rovnosti vylučuje posledně jmenované pohledávky z pojmu „odměna“ ve smyslu uvedené právní úpravy.

K nákladům řízení

39 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve sporu probíhajícím před předkládajícím soudem,

k rozhodnutí o nákladech řízení je příslušný výše uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření těchto účastníků se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

- 1) Vnitrostátnímu soudci přísluší, aby určil, zda pojem „odměna“, tak jak ho vymezuje vnitrostátní právo, zahrnuje náhradu škody za neplatnou výpověď. Pokud tomu tak je, pak se na tuto náhradu škody vztahuje směrnice Rady 80/987/EHS ze dne 20. října 1980 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se ochrany zaměstnanců v případě platební neschopnosti zaměstnavatele, ve znění platném před vydáním směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/74/ES ze dne 23. září 2002, kterou se mění směrnice 80/987.

- 2) Když podle dotyčné vnitrostátní právní úpravy pohledávky, které odpovídají náhradám škody za neplatnou výpověď, uznané rozsudkem nebo správním rozhodnutím, spadají pod pojem „odměna“, stejné pohledávky uznané v řízení o smíru takovém, jaké je předmětem projednávaného případu, musejí být považovány za pohledávky zaměstnanců vyplývající z pracovních smluv nebo pracovních poměrů a týkající se odměny ve smyslu směrnice 80/987. Vnitrostátní soudce nesmí přihlídnout k vnitrostátní právní úpravě, která při porušení zásady rovnosti vylučuje posledně jmenované pohledávky z pojmu „odměna“ ve smyslu uvedené právní úpravy.

Podpisy.